

Vastaus valtuustoaloitteeseen sosiaalityön sijaisuuksien kelpoisuusvaatimusten löyhentämisen haittavaikutusten minimoimiseksi ja osaavan henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi

Aluehallitus 13.01.2025 § 14

Selostus

Aiempi käsittely

Aluevaltuusto 17.12.2024 § 112

Aluevaltuusto 17.12.2024 § 112

Valtuuston 17.12.2024 kokouksessa on jätetty valtuustoaloite "Sosiaalityön sijaisuuksien kelpoisuusvaatimusten löyhentämisen haittavaikutusten minimoiminen ja osaavan henkilöstön saatavuuden turvaaminen". Aloitteen on jättänyt Vasemmistoliiton aluevaltuustoryhmä ja sen ovat allekirjoittaneet Juhani Lehto, Kristiina Ruuskanen, Heini Ristavaara, Erja Hirviniemi, Minna Belik, Aapo Reima, Hanna Jokinen, Maria Laakso, Johanna Häggman, Mia Heinonen, Kaisa Lepola, Pirjo Alijärvi, Terhi Lehtonen, Tapani Hellstèn, Emmi Lintonen, Miia Nahkuri, Sari Myllykangas, Lauri Jormanainen, Ranjith Kumar Prabhakaran, Alpo Hirvioja, Kari Masalin, Piritta Järvinen, Anne Eve, Kylli Kylliäinen ja Hannele Saari.

Valtuustoaloite:

"Petteri Orpon hallituksen esittämä ja eduskunnan 20.11.2024 hyväksymä muutos sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 ja 16 §:ään astuu voimaan 1.1.2025. Muutoksen tarkoituksena on turvata sosiaalihuollon henkilöstön ja palveluiden saatavuus madaltamalla sosiaalityöntekijöiden sijaisuuksiin vaadittavia kelpoisuuksia.

Tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä on aiemmin voinut toimia vain henkilö, joka opiskelee sosiaalityöntekijän ammattiin, on suorittanut sosiaalityön aineopinnot ja käytännön harjoittelun. Jatkossa sosiaalityöntekijän sijaisena voi toimia henkilö, joka on suorittanut soveltuvan korkeakoulututkinnon, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu sosiaalityön perus- ja aineopinnot.

Vaikka muutoksen tavoitteena on henkilöstöpulan helpottaminen ja palveluiden saatavuuden parantaminen, herättää se merkittäviä huolia. Asiantuntijat ovat varoittaneet, että kelpoisuusvaatimusten löyhentäminen voi vaarantaa sekä asiakasturvallisuuden että asiakkaiden oikeusturvan. Sosiaalityöntekijän tehtävät sisältävät vaativaa päätöksentekoa, joka vaatii erityistä osaamista ja perusteellista koulutusta. Epäpätevien sijaisten käytön yleistyminen voi johtaa virheisiin, jotka ovat erityisesti esimerkiksi lastensuojelun tapauksissa inhimillisesti ja taloudellisesti erittäin kalliita.

Omahämeessä luottamushenkilöille esitettyjen tilastojen mukaan avoinna oleviin sosiaalityöntekijöiden paikkoihin on riittävästi hakijoita. Tämän lisäksi hyvinvointialue johtaja Naukkarinen hiljattain blogissaan kirjoitti, että

"Budjetti oli ylittynyt, koska lastensuojeluun oli onnistuttu rekrytoimaan mitoituksen mukainen määrä päteviä sosiaalityöntekijöitä palvelukseemme". Omahameella ei siis liene edes syytä harkita, saati ottaa hallituksen päätöksen mukaisia heikennyksiä käyttöön.

Lisäksi lain tavoitteeksi asetettu 2 miljoonan euron säästö on kyseenalainen. Hallitus perustelee säästöä sillä, että sijaiskelpoisille sosiaalityöntekijöille voitaisiin maksaa pienempää palkkaa. Tosiasiallisesti sijaiskelpoisille sosiaalityöntekijöille maksetaan samaa tai lähes samaa palkkaa kuin laillistetuille sosiaalityöntekijöille. Joissakin tapauksissa sijaispätevä voi saada jopa parempaa palkkaa erilaisten rekrytointilisien kautta, kuin laillistettu henkilöstö. Lisäksi palveluiden laadun heikkeneminen voi aiheuttaa lisäkustannuksia korjaavien toimenpiteiden muodossa. Kestävä ratkaisu löytyy hyvinvoivan, ammattitaitoisen ja pysyvän henkilöstön saatavuuden turvaamisesta. Tämä vähentää korjaavien toimenpiteiden tarvetta ja vahvistaa alueen vetovoimaa sekä palveluiden laatua.

Hyvinvointialueiden tehtävänä on huolehtia, että sosiaalihuollon palvelut pysyvät korkealaatuisina ja asiakasturva toteutuu, myös lainsäädännön muuttuessa. Tämän vuoksi me allekirjoittaneet aluevaltuutetut esitämme seuraavaa:

1. Säilytetään vaatimukset sijaisuuksien täyttämiseksi: Hyvinvointialueen tulee pidättäytyä käyttämästä muita kuin sosiaalityön tutkintoa suorittavia opiskelijoita tilapäisinä sosiaalityöntekijöiden sijaisina. Alueen tulee osoittaa arvostavansa koulutettua henkilöstöä ja varmistaa, että asiantuntijuus säilyy palveluissa.
2. Tehostetaan rekrytointia ja sitouttamista: Hyvinvointialueen tulee jatkaa aktiivisia toimia osaavan ja pysyvän henkilöstön houkuttelemiseksi ja sitouttamiseksi. Tämä voi sisältää työhyvinvointia tukevat käytännöt sekä koulutusmahdollisuuksia.
3. Kehitetään tehtäväjakoa: Sosiaalityöntekijöiden työkuormaa tulee keventää selkeyttämällä tehtäväjakoa.
4. Hyvinvointialue varmistaa, että sijaispätevät sosiaalityöntekijät toimivat tosiasiallisesti laillistetun sosiaalityöntekijän ohjauksen, johtamisen ja valvonnan alaisena lain mukaisesti ja, että ohjaus on säännöllistä. Sijaiskelpoisten ohjausta, valvontaa sekä johtamista toteutetaan hyvinvointialueella siten, että se ei vaaranna lakisääteisiä asiakasmitoituksia laillistetuilla sosiaalityöntekijöillä, tai ettei se muutoin ole asiakasmitoituksista säädetyn lain hengen vastaista.
5. Panostetaan laadun varmistamiseen: Kaikissa tilanteissa alueen on seurattava tiiviisti lainmuutoksen vaikutuksia palveluiden laatuun ja asiakasturvaan sekä tehtävä tarvittavia korjaavia toimenpiteitä.

Näillä toimilla voimme varmistaa, että sosiaalihuollon palvelut säilyvät laadukkaina ja asiakkaiden oikeusturva toteutuu. Samalla varmistamme, että alueemme pysyy houkuttelevana ja vastuullisena työnantajana myös tulevaisuudessa."

Puheenjohtajan esitys: Aluevaltuusto päättää merkitä tiedoksi kokouksessa jätetyn valtuustoaloitteen ja lähettää sen aluehallitukselle valmisteltavaksi.

Päätös: Aluevaltuusto hyväksyi päätösesityksen.

Täytäntöönpano: päätösesitys / aluehallitus

Muutoksenhaku: Ei muutoksenhakuoikeutta

--

Aluehallitus 13.1.2024 § 14

Valtuuston 17.12.2024 kokouksessa on jätetty valtuustoaloite "Sosiaalityön sijaisuuksien kelpoisuusvaatimusten löyhentämisen haittavaikutusten minimoiminen ja osaavan henkilöstön saatavuuden turvaaminen". Aloitteen on jättänyt Vasemmistoliiton aluevaltuustoryhmä ja sen ovat allekirjoittaneet Juhani Lehto, Kristiina Ruuskanen, Heini Ristavaara, Erja Hirviniemi, Minna Belik, Aapo Reima, Hanna Jokinen, Maria Laakso, Johanna Häggman, Mia Heinonen, Kaisa Lepola, Pirjo Alijärvi, Terhi Lehtonen, Tapani Hellstèn, Emmi Lintonen, Miia Nahkuri, Sari Myllykangas, Lauri Jormanainen, Ranjith Kumar Prabhakaran, Alpo Hirvioja, Kari Masalin, Piritta Järvinen, Anne Eve, Kylli Kylliäinen, Hannele Saari ja Päivi Räsänen.

Esittelijä	Hyvinvointialuejohtaja, Kanta-Hämeen hyvinvointialue Naukkarinen Olli
Päätösesitys	Aluehallitus päättää merkitä valtuustoaloitteen tiedoksi ja lähettää sen valmisteltavaksi perhe-, sosiaali- ja vammaispalvelujen toimialalle.
Päätös	Aluehallitus hyväksyi päätösesityksen.
Täytäntöönpano	
Muutoksenhaku	Ei muutoksenhakuoikeutta

Elämänkaarilautakunta 05.03.2025 § 7

Valmistelijat toimialajohtaja Marika Paasikoski-Junninen, puh. 040 774 6626, marika.paasikoski-junninen@omahame.fi, professiojohtaja Marjo Mutanen, puh. 050 563 3944, marjo.mutanen@omahame.fi

Selostus Valtuuston 17.12.2024 kokouksessa on jätetty valtuustoaloite "Sosiaalityön sijaisuuksien kelpoisuusvaatimusten löyhentämisen haittavaikutusten minimoiminen ja osaavan henkilöstön saatavuuden turvaaminen". Aloitteen on jättänyt Vasemmistoliiton aluevaltuustoryhmä ja sen ovat allekirjoittaneet Juhani Lehto, Kristiina Ruuskanen, Heini Ristavaara, Erja Hirviniemi, Minna Belik, Aapo Reima, Hanna Jokinen, Maria Laakso, Johanna Häggman, Mia Heinonen, Kaisa Lepola, Pirjo Alijärvi, Terhi Lehtonen, Tapani Hellstèn, Emmi Lintonen, Miia Nahkuri, Sari Myllykangas, Lauri Jormanainen, Ranjith Kumar Prabhakaran, Alpo Hirvioja, Kari Masalin, Piritta Järvinen, Anne Eve, Kylli Kylliäinen ja Hannele Saari.

Aloitteessa esitetään, että Kanta-Hämeen hyvinvointialueella säilytetään vaatimukset sijaisuuksien täyttämässä ja hyvinvointialueen tulisi pidättäytyä käyttämästä muita kuin sosiaalityön tutkintoa suorittavia opiskelijoita tilapäisinä sosiaalityöntekijöiden sijaisina.

Hyvinvointialueella on tehty selkeät ohjeet virkojen täyttämisiin ja sijaistuksiin. Ohje lähtee siitä, että laillistetun sosiaalityöntekijän rekrytointi on aina ensisijainen tavoite. Jos sellaisia henkilöitä ei ole saatavilla, seuraavana vaihtoehtona on sosiaalityöntekijän ammattiin opiskeleva henkilö, joka on suorittanut hyväksytysti sosiaalityön perus- ja aineopinnot. Jos hakijoissa ei ole tämän ehdon toteuttavia henkilöitä, voidaan tehtävää valita sosionomi (AMK), jolla on avoimen yliopiston sosiaalityön opintoja (sosiaalityön perus- ja aineopinnot) ja lisäksi riittävä käytännön työkokemus ja ammattitaito. Viimesijaisena vaihtoehtona on valita tehtävään soveltuvan ylemmän yliopistossa suoritettun yhteiskuntatieteellisen korkeakoulututkinnon omaava henkilö, jolla on riittävä ammattitaito ja kokemus. Lakiin on kirjattu, että sijaiseksi voi valita vain vuoden määräajaksi, jollei ole erityistä syytä sen jatkamiselle. OmaHämeessä haetaan vuoden määräajan päättyessä jälleen kelpoista työntekijää. Mahdollisuus poiketa määräajasta on kuitenkin hyvä tilanteessa, jossa kelpoisia hakijoita ei ole, koska jatkolla voidaan turvata palvelun jatkuvuutta asiakkaan näkökulmasta.

Tammikuussa on selvitetty Oma Hämeen sosiaalityöntekijätilannetta. perhe-, sosiaali- ja vammaispalveluissa on 114 virkaa, joista täytettynä on 98 % ja heistä 75 % on kelpoisia sosiaalityöntekijöitä. Ikäihmisten palveluissa on viisi sosiaalityöntekijän virkaa ja ne on kaikki täytetty kelpoisilla työntekijöillä. Terveyspalveluiden 20 virasta täytettynä on 95 % ja heistä kaikki yhtä lukuunottamatta ovat kelpoisia. Oma Hämeessä on yhteensä 139 sosiaalityöntekijän virkaa, joista on täytettynä 98 %. Täytetyistä tehtävistä on 78,5 % täytetty kelpoisella sosiaalityöntekijällä. Yhteenvedona voi todeta, että sosiaalityöntekijätilanne on hyvä, mutta sijaiskelpoisiakin sosiaalityöntekijöitä edelleen tarvitaan.

Aloitteessa nostetaan esille myös rekrytoinnin ja sitouttamisen tehostaminen. Viime vuoden aikana on työskennellyt sosiaalityöntekijöiden veto- ja pitotyöryhmä, joissa on myös sosiaalityöntekijöitä miettimässä em. asioita. Tämän työskentelyn pohjalta on perhe-, sosiaali- ja vammaispalveluissa lähdetty edistämään sosiaalityöntekijöiden perehdyttämistä, mentoroinnin ja vertaistuen mallia.

Sosiaalityön tuen tarpeita on tunnistettu ja niihin vastataan monin eri tavoin mm. ohjaajan, lähijohtajan, työryhmän ja systeemisen tiimin tuella, työnohjauksella ja koulutuksilla sekä erilaisilla konsultaatiomahdollisuuksilla. Psykykkisen kuorman purkuun on olemassa myös työterveyshuollon palvelut.

Sosiaalihuollon professiojohtajan tehtävänä on linjajohdon rinnalla omasta roolistaan käsin tukea niin sosiaalityön johtoa kuin sosiaalityöntekijöitäkin. Yhteisten verkostojen avulla mahdollistetaan oppiminen ja yhteiskehittäminen sekä vertaistuki.

Aloitteessa ehdotetaan myös tehtäväjaon selkeyttämistä. Hyvinvointialueen aikana on mm. sosiaaliohjaajien roolia ja päätöksenteon mahdollisuuksia lisätty. Tehtäväjako on myös jatkossa esillä ja työn alla.

Aloitteessa halutaan myös, että hyvinvointialue varmistaa, että sijaispätevät sosiaalityöntekijät toimivat tosiasiallisesti laillistetun sosiaalityöntekijän ohjauksen, johtamisen ja valvonnan alaisena lain mukaisesti ja, että ohjaus on säännöllistä. Sijaiskelpoisten sosiaalityöntekijöiden ohjauksesta on ohjeistettu palveluita ja ohjauskäytännöistä on sovittu. Sijaiskelpoisille sosiaalityöntekijöille

nimetään virkamääräystä tehtäessä ohjaaja, joka on laillistettu sosiaalityöntekijä.

Asiaa seurataan tiivisti ja on sovittu, että sosiaalihuollon professiojohtaja on asiassa tukena ja seuraa määriä ja sisältöjä. Varsinaisia säästöjä asiaan ei suoraan liity vaan rekrytointia ohjaavat asiakkaiden tarpeet ja lakeihin kirjattu asiakkaan erityisen tuen tarve ja työntekijämäärää koskevat mitoitus. Toki tehtävärakenteen muutoksilla voidaan saada myös säästöjä aikaan. Sosiaalityön laatua ohjataan koulutuksilla, työprosessien sisältöä määrittämällä ja tekemällä yhteisiä linjauksia ja huolehtimalla henkilöstön hyvinvoinnista. Sitä seurataan myös erilaisten reklamaatioiden (mm. muistutukset, kantelut, oikaisuvaatimukset, haipro- ja spro-ilmoitukset sekä sosiaaliasiavastaavan raportit) kautta, jota kautta saamme myös tietoa tarvittavista muutostarpeista.

Toimialajohtajan/ perhe-, sosiaali- ja vammaispalvelut päättösesitys

Elämänkaarilautakunta

1. päättää hyväksyä omalta osaltaan valtuustoaloitteeseen annetun vastauksen ja esittää sen aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle hyväksyttäväksi.
2. toteaa omalta osaltaan valtuustoaloitteen käsittelyn päättyneeksi.

Käsittely

Keskustelun kuluessa Kristiina Ruuskanen teki Petri Lahtisen, Kylli Kylliäisen, Hanna Hännisen ja Mia Heinosen kannattamana seuraavan muutosesityksen:

” Elämänkaarilautakunta

1. päättää hyväksyä omalta osaltaan valtuustoaloitteeseen annetun vastauksen sillä muutoksella, että Oma Häme pidättäytyy rekrytoimasta tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtäviin henkilöitä jotka eivät ole sosiaalityöntekijän ammattiin opiskelevia tai sosionomi (AMK) tutkinnon suorittaneita, ja esittää sen aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle hyväksyttäväksi.
2. toteaa omalta osaltaan valtuustoaloitteen käsittelyn päättyneeksi.”

Koska oli tehty esittelijän alkuperäisestä esityksestä poikkeava muutosesitys, jota ei voitu yksimielisesti hyväksyä, piti suorittaa äänestys. Puheenjohtaja teki seuraavan äänestysesityksen: Ne, jotka kannattavat käsittelyn pohjana olevaa esittelijän esitystä äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat Kristiina Ruuskasen muutosesitystä, äänestävät EI. Puheenjohtaja esitti, että äänestys toimitetaan nimenhuutona. Puheenjohtajan esitykset hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin 1 JAA-ääni (Bitter) ja 11 EI-ääntä (Hostila, Kylliäinen, Lahtinen, Heinonen, Hänninen, Kontturi, Niemi, Mattila, Ranjith Kumar, Ruuskanen, Saarenmaa). Puheenjohtaja totesi Kristiina Ruuskasen muutosesityksen tulleen elämänkaarilautakunnan päätökseksi.

Päätös

Elämänkaarilautakunta

1. päätti hyväksyä omalta osaltaan valtuustoaloitteeseen annetun vastauksen sillä muutoksella, että Oma Häme pidättäytyy rekrytoimasta tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtäviin henkilöitä, jotka eivät ole sosiaalityöntekijän ammattiin opiskelevia tai sosionomi (AMK) tutkinnon suorittaneita, ja esittää sen aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle hyväksyttäväksi.

2. totesi omalta osaltaan valtuustoaloitteen käsittelyn päättyneeksi.

Lotta Saarenmaa poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn jälkeen.

Täytäntöönpano

Muutoksenhaku Ei muutoksenhakuoikeutta

Aluehallitus 22.09.2025
12/00.01.03.00/2025

Valmistelija toimialajohtaja Marika Paasikoski-Junninen, puh. 040 774 6626, marika.paasikoski-junninen@omahame.fi, professiojohtaja Marjo Mutanen, puh. 050 563 3944, marjo.mutanen@omahame.fi

Selostus Hyvinvointialueella ei ole syytä tehdä lakia tiukempaa linjausta sosiaalityöntekijöiden sijaiskelpoisuudesta, koska rekrytointitilanne vaihtelee alueittain ja palvelualueittain. Tavoitteena on turvata rekrytoinnin joustavuus, henkilöstön saatavuus ja varmistaa palvelujen jatkuvuus kaikissa tilanteissa. Nykyinen rekrytointitilanne on edelleen hyvä: hyvinvointialueen sosiaalityöntekijän viroista on täytettynä 95 %, ja näistä kelpoisia työntekijöitä on 80 %. Sosiaalityöntekijöiden lähtövaihtuvuus on vähentynyt, mutta edelleen vaihtuvuutta ilmenee. Joitakin virkoja on tyhjänä, ja tietyille maantieteellisille alueille sekä esimerkiksi vammaispalveluihin on ollut vaikea saada rekrytoitua sosiaalityöntekijöitä. Hyvinvointialueen aloittaessa tilanne oli vaikeampi, ja useita paikkoja oli tyhjänä – oli rekrytointitilanteita, joissa ei ollut yhtään hakijaa. Tulevaisuudessa voi edelleen esiintyä tilanteita, joissa rekrytointi on haastavaa.

Sosiaalityöntekijöiden sijaisten rekrytointi on tarkkaan ohjeistettua. Tilanteissa, joissa hakijana on yhteiskuntatieteellisen tutkinnon omaava henkilö eikä joukossa ole laillistettua sosiaalityöntekijää, sosiaalityötä yliopistossa opiskelevaa tai sosionomitäustaista hakijaa, lähijohtaja on ohjeistettu arvioimaan tilannetta myös oman lähijohtajansa kanssa.

Myös sijaiskelpoisten sosiaalityöntekijöiden ohjaaminen on ohjeistettu. Kaikilla sijaiskelpoisilla sosiaalityöntekijöillä on laillistettu sosiaalityöntekijä ohjaajana. Sijaiskelpoinen sosiaalityöntekijä ei myöskään voi tehdä kaikkia päätöksiä – esimerkiksi tietyt lastensuojelun päätökset edellyttävät laillistetun sosiaalityöntekijän päätöksentekoa.

Näistä syistä on perusteltua, että sijaiskelpoisten sosiaalityöntekijöiden rekrytointi tapahtuu lain sallimissa rajoissa lautakunnalle tehdyn alkuperäisen päätösehdotuksen mukaisesti.

(MP-K)

Toimivallan peruste Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosääntö 132 §

**Hyvinvointialuejohtajan
päättösesitys**

Aluehallitus

1. päättää hyväksyä valtuustoaloitteeseen annetun vastauksen omalta osaltaan elämäntarkautakunnan esittelijän päätösehdotuksen mukaisesti ja

2. esittää aluevaltuustolle, että se merkitsee valtuustoaloitteeseen saadun vastauksen tiedoksi ja toteaa lisäksi, ettei aloite anna aihetta muihin kuin vastauksessa mainittuihin toimenpiteisiin ja että valtuustoaloite on käsitelty loppuun.

Päätös

Täytäntöönpano Päätösesitys / aluevaltuusto

Muutoksenhaku Ei muutoksenhakuoikeutta